

Tone Seliškar:

PAVLA

Sedla je na klop pred kočo. Sedaj je noč in bo prišla; ponoči kakor tat, kakor človek s slabo vestjo, ki se čez dan skriva po hostah in goščah, ponoči pa išče skrivnih poti in se izogiba hiš in ljudi.

Njeno srce je zdrobljeno, oh, krvavi, krvavi... zakaj, je zakaj je vse to moralo priti nad njo sedaj, ko je stara in smrti željna?

Utrujenost je legla na njeno sivo glavo. Vsa teža usmiljene ljubezni in vasa nesreča njegovega otroka jo je vlekla k tlem. Zastavila si je usta z dlanjo in dahnila v noč skrivnostno, da je ne bi čule njive ter, vasa in hoste naokrog:

— Pavla ...!

Pavla pa je stala zadaj za kočo. Prišla je po stezi, ki gre skozi gozd, in se je izogibala hiš. Belo ruto je imela na glavi, košara ji je ležala ob nogah in tako sta se arečali: obe striti. Hči z zlomljeno mladostjo, mati upognjena pod bremenom hudega.

— Mati, ubila se bom!

Mati je bila trda v besedah. Srce je bilo polno usmiljenja, jezik pa je bilal:

— V greh si zatavala. To se bo spokorilo in zabrisalo, v grehu pa ne boš umrla, dokler sem živa tvoja mati! Skrij se v izbo vse dotlej, da bo minulo. Tisti pa, ki ti je storil sramoto, naj bo pogubljen že v življenju!

— Da, mati, naj bo pogubljen!

— In kdo je—?

— Ne vem. Prišel je in je šel ...

— Stokrat bolj hudo, uboga!

Srce je govorilo in mati jo je peljala v kočo.

— Sedaj se spočij, ti nesrečna moja!

Ognjila jo je, ko se je vlegla na posteljo, zdrknila pod podobo svetnice na kolena in tako v molitvi zaspala.

Nihče v vasi ni vedel, kaj je prignalo Pavlo domov. Nekakšna bolezen, ali pa je bila kajzarska hči nerodna v mestu, ko ne zna drugače, ko do kolen tičati v zemlji in pleti. Tudi v cerkev ni šla, nikamor je ni bilo na spregled.

Pri oknu je posedala in je gledala na vasa, ki jo je sneg zasul v sedlo in odrezal od doline. Zvečer so lajale lisice za kočo, veter je tulil, žvižgal ter trobil vijavice okoli strehe.

Mati je sedela pri peči in rezala polena v tenke treščice, iz katerih je rezala Pavla zobotrebe. Po trideset in trideset jih je z rafijo vezala v svečnjice in jih metala v koš. Mati jih je nosila v trg k trgovcu in dobila zanj soli in sladkorja.

Tako jima je teklo življenje, kakor je govorila mati, pogovarjajoč se sama s seboj v to zemsko tegobo:

— Revščina je naše premoženje. Kar imamo mi premalo, imajo drugi preveč, pri nas je žalost — tam veselje, tu lakota — tam obilnost, Bog pa se jezi in bo udaril, ker so tako poteptali njegovo dobroto!

Pavla molči. Le včasih reče besedo, dve, ves čas pa jo gloda sramota na vznožju in vse bolj postaja mračna in zakrknjena. Trda, neusmiljena, pošastna misel se plazi okoli srca. V očeh je bolj srd kakor žalost, bolj skrivnost.

kakor očitno trpljenje, več nepokoja kakor miru.

— Mati pa razmišlja:

— Kmalu bo čas, ko boš rešena. Nihče ne ve, samo Bog ve in Bog ti bo odpustil.

Naslednjega dne je bila sama. Mati je šla v trg. Zimsko solnce je lezlo skozi mraz, okna so bila prepletena z ledenkami.

Oblačila se je. Skozi krilo se je bočil trebuh in ko se je gledala v malem zrcalu, je močnejše prepasala obleko in si oblekla še eno krilo, da je skrila, česar ni smel nihče vedeti. Odprla je okence in vasa dolina je ležala pred njo bela in čista kakor nevesta na poročni dan.

Iz vasi je donela harmonika. Svatje gredo v cerkev. Vriki doni akoraj čisti zrak, zvončki na sanah pozivajo in na klancu vidi konje, ki so opleteni s pisanimi travkami ...

Zapre okno, sede na mizo in si zatizate ušesa. Gleda vase, gleda vse bolj, da vidi vso svojo nesrečo tako grdo in okrutno, da je že vse temno okoli nje, da samo še tipa ... Kamorkoli se hoče prijeti, da bi se potegnila k solncu, zdrkne nazaj v temo, zakaj sad v njej je težak kakor zemljaka obla ... Fantje se ji bodo smejali in nihče več ne bo zavriskal pod njenim oknom. Z otrokom se bo vlačila po svetu ... Kam bo šla, kam se bo zatekla, kdo jo bo vzel v službo ... Gospa ... ? Tja ne gre, rajši umre od lakote, kakor da bi še enkrat prestopila prag te proklete hiše!

— Mogoče bo umrlo?

Prokletstvo bede tepta, kar je ustvarila natura, da je najlepše in najvišje na svetu. O, žena, ki z veseljem in hrepenenjem rodiš sad svoje ljubezni, o, prokletstvo, kadar pričakuje žena v strahu in trepetu plod svojega izkušnjaja!

Za hip zaspanja: Leži v postelji, v lepi, beli postelji. Njeno dete leži ob njeni strani, majčeno je, zaprte očke ima in zraven sedi oče ... Ves solzen je od radosti in ponosa in hvaležnosti do nje, ki mu je dala otroka. Za roko jo drži in oba sta nema od prevleke sreče —

Tudi na smrt misli. Da, na smrt misli to mlado dekle, ki je komaj pričelo živeti. Smrt ... Človek se ubije, obesi, zastrupi in je potem tako strašen. Spomini se obsešena, ki so ga našli otroci pod nekim kozolcem. Kako jo je bilo strah nekaj dni. Lepo bi bilo umreti, če bi človek ležal v postelji kakor da spi. Da bi se prav nič ne spremenil. Ampak obrzi mrličev so beli, voščeni, spremenjeni, tako grozni so, ko leže stegnjeni v leseni krsti ...

Tedaj ne bi nič več videla teh zakajenih sten, teh podob, te drobtinice na mizi. Njeno telo bi ležalo v zemlji, in če bi jo močil in njene ustnice bi se razmazale od mokre prsti, v njene oči bi se zajeli ostudni črvi ... Streslo jo je. Njeno življenje je bilo močnejše ko misel na smrt. Začutila je, da se nikakor ne bi mogla za vedno ločiti od vseh teh revnih znanih stvari, ki jo obdajajo.

V njenem telesu se je zgenilo. Stiskala je trebuh k mizi in prežeta od vsega trpljenja, ki ga je prenašala te hude mesece, se je oklepala dan za dnem bolj misli:

(Konec prihodnjf.)

storne hodilke. Na strehi tega hotela se nahaja krasen vrt, v pritličju pa moderne trgovine. Skrajno snažne, udobne sobe stanejo v tem hotelu po pet rubljev za posamezne goste, so pa na razpolago tudi velike sobe za 4 do deset oseb, za katere pa se računa primerno nižje cene. Na razpolago so tudi prostorne dvorane za kongrese in manjše za seje ali predavanja. Dasi je bil ta hotel otvoren komaj dva tedna pred mojim prihodom, je vodstvo primorano odklanjati številne goste vsaki dan.

Nedaleč od hotela se dviga novo bančno poslopje, poleg tega pa velika uradna palača, kateri bodo sedaj dodjali še dve nadstropji. "Ali je to poslopje novo?" sem vprašala, kazajoč na neko drugo poslopje. Pa mi je znanec odgovoril: "Ne, to poslopje je že staro; zgradili so ga že leta 1924." Da, še ne sedem let staro poslopje se tukaj smatra za staro.

Največji ponos tega mesta glede kulturnih poslopij tvori sedaj palača, znana pod imenom "Palača znanosti in kulture", katere en del tvori najmodernejše gledališče na svetu. Priporočljivo so mi, da se je baš tisti čas nahajal v mestu zastopnik nekega velikega čikaškega gledališča, da kupi od sovjetskih oblasti patente, ki stanejo 5 milijonov rubljev in predstavljajo svetovno čudo v pogledu gledaliških zgradb.

Gledališče vsebuje posebne tvorbe, ki omogočajo moderne gledališke tendence, potom katerih postane občinstvo del celotne slike na odru. (Sedeži, ki tvorijo polkrog, 3000 po številu, predstavljajo bolj sliko amfiteatra. Na primer: Pritličje sedežev je mehanično tako urejeno, da izgine iz površja v nekaj sekundah nakar se dotični prostor spremeni v jezero ali pa cirkuski krog kjer se lahko vrši predstave. Nad avdience in odrom se dviga 200 čevljev obsegajoč obok, predstavljajoč podnebje, kjer se potem enostavnega dvigalja ročaja električnega stika uprizori sprememba vremena in predstavlja v popolnoma naravnih oblikah vsaka, poljubna vremenska sprememba a polnim planetarijem.

Na primer, ako se hoče avdience prestaviti v krasno špansko noč, v trenutku se nahajajo gledalci sredi divne noči južnega podnebja; zvezde žarijo na nebu s svojo modrikasto svetlobo, medtem ko se beli oblaki polagoma premikajo po obzorju. Grom, blisk, dež, črni oblaki, sneg, vse to se spreminja, kakor zahteva predstava na odru. Vse te čudovite spremembe se ne vršijo samo pred gledalci, temveč nad njimi in okrog njih.

Oder sam ima vrtilne naprave kakor v moskovskih novejših gledališčih. V ozadju odra so široka vrata, akor katere se lahko premika scenerijo poljubno, kakor na križišču ulične železnice. Scenerijo se lahko spremeni v par sekundah. Na straneh gledališča se lahko premiče z višino 500 čevljev 20 do 30 različnih prizorov, tako, da je

občinstvo obdano tudi na straneh a predstavi na odru primerne scenerije, katero se lahko premiče in spreminja enostavno z dviganjem ročaja električnega stika.

(Konec prihodnjf.)

Za kratek čas

"Dva uboga vraga"

Lord Lonsdale in Lloyd George sta se skupaj vozila v London, ko je na neki postaji stopil v njun oddelek neki delavec. Prepozno je opazil, da je začel v prvi razred; v zadregu se je obrnil k lordu Lonsdalu in se mu opravičil:

"Oprostite, gospod — nisem vedel, da je to kupe prvega razreda."

Prijazno mu je odgovoril lord:

"Nič hudega — evo vam smotke."

Delavec je vzel dehtečo Lonsdalovo smotko in sedel. Na eni izmed prihodnjih postaj je lord izstopil. Ko je vlak nadaljeval vožnjo, se je delavec nagnil k Lloyd Georgeu:

"Kdo pa je bil ta gospod?"

"To je bil lord Lonsdale," je odgovoril Lloyd George.

"Prijazen gospod", je priznal nek prikladal delavec. "Prijazen gospod, da se je z dvema ubogima vragoma, kakršen ste vi in jaz, tako po domače razgovarjal ..."

Kakor grofova

Ožbalt je videl na vrtu barona Strele krasno stekleno kroglo; v njej so se videli grad, visoka drevesa, vodometi, terase, da, začuden kmet je zapazil celo marmorne klopi. Zahotelo se mu je, da jo vzame.

In gre v trgovino in zahteva:

"Dajte mi stekleno kroglo, kakor jo ima baron Strela, kjer se bodo videli grad, visoka drevesa, vodometi, terase, marmorne klopi ..."

Postrežejo mu in Ožbalt odnese kroglo domov.

Zasadi jo na vrtu na kol.

Ojačajte celobelo organe

Ljudje, ki imajo celobelo organe, ki so v slabi kondiciji, se lahko izboljšajo s pomočjo Novega Tona. Nuga-Tone ojačuje tudi celobelo organe, ki so v slabi kondiciji, in omogoča, da se celobelo organe izboljšajo in da se celobelo organe izboljšajo in da se celobelo organe izboljšajo.

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Oct. 31, 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne usteje. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vlad napakega naslova, pošljite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$4.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za celo leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Toda že drugo jutro jo pri-

se nazaj. "To je aleparija," zavpije na prodajalca, "krogla je zank! Vrnite mi denar! Saj sem vam rekel, da bi rad tako, kakor jo ima baron Strela, da se bodo v njej videli grad, visoka drevesa, vodometi, terase, marmorne klopi ... ne pa samo stranišča in svinjaki!"

Učiteljica pripoveduje malim abecedarjem zgodbo o svojem glavnem jagnjetu, ki ga je volk požrl.

"Glejte, otroci," sklene svojo zgodbo, "če bi bilo jagnje ubog-

ljiivo in bi ostalo v staji,

ne bi bil požrt — kaj ne? "Ne, gospodična učiteljica, pritrđi umni Francek, "ga mi pojedli."

Sloan's Linime

BOŽIČ
V STARI DOMOV
Posebna odplutja iz New York
ST. LOUIS 9. decem
DEUTSCHLAND 10. decem
Sijajen sprejem vas čaka tam. Dospeli boste prav na božične praznike. Hitra odprava iz Hamburga na vašega potovanja. Posebni zastopniki naše družbe spremljajo vsak izlet. Zgodaj si zaženite prvo AMERIKANSKE CENE TJA IN NAJAJ
Za nadaljnja pojasnila vprašajte kateregakoli lokalnega agenta
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. MICHIGAN AVE. CHICAGO

Mati Evgenije je bila Američanka

Cesarica Evgenija, po sliki Winterhalterja.

JE visoko-doneče ime, Marija Evgenija-Ignacija-Avgušina de Montijo, ime cesarice Francosov in soproge Napoleona III., toda le malo ljudi ve, da je bila njena mati Američanka, hči Williama Kirkpatricka, ameriškega konzula v Malagi na Španem. Gospe vladnega stanu, ki so se shajale k družabnim prireditvam v sijajnih palačah Francije, jo niso nič kaj upoštevale. Na neki novoletni zabavi v Tuilleries palači v Parizu jo je soproga nekega višjega uradnika celo razsillala. Ko je cesar čul o šalitvi je Evgeniji mirno dejal: "Jas se bom zato maščeval." Tri dni pozneje je odredil, da naj bo krasota in miloba Evgenije za vzor

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Novo Sibirsk—sibirski Chicago

(Novo glavno mesto, spreminjeno v industrijsko središče po sovjetski vladi, kjer se je številno prebivalstvo dvignilo v 10 letih od 20,000 na 210,000, toda je še vedno brez ulične železnice in tlakovanih cest.)

Anna Louise Strong v "Moscow News"

Za Prosveto priredil F. N.

Mesto brez uličnih železnic, ki pa bo v kratkem posedovalo največjo tovarno poljedelskih strojev na svetu. Mesto, kjer rabi še dva tretjini prebivalstva stare petrolejske svetilke za razsvetljavo, toda gradi električno centralo, katere po obseznosti ne bo zaostajala za ono ogromno, ki je sedaj znana širom sveta pod imenom Dnjeprostroj. Je to mesto, kjer se poleti dvigajo na netlakovanih cestah silni oblaki prahu, v jeseni in spomladi pa so te ceste spremenjene v jezera blata in luž — toda obenem mesto, kjer se anuje krasne nasade, kulturna središča, delavska zabavišča in domove v obseznosti, ki skoro prekašajo one v Moskvi. Je to nadalje mesto, kjer valovi temperatura med 60 pod, po zimi in 120 nad ničlo (Fahrenheit) poleti. Mesto kontrastov, primereno za delo kontrastov — Novo Sibirsk, glavno mesto Sibiri.

Potezkoče v Novo Sibirsku, in teh je jako mnogo, prihajajo od prehitrega naraščanja mesta. Od velike vasi s približno 20,000 prebivalci pred in med revolucijo, se je dvignilo takorekoc preko noči v mesto s 210,000 prebivalci. Desetkratno pomnoženje prebivalstva v desetih letih! Sovjetske oblasti so preračunale (in ti računi so v vsakem slučaju natančni), da bo število mesta leta 1937 že najmanj dvigalo stavbe iz jekla in ce-

menta, ogromni kompleksi, moderno in trdno zasnovani.

Je to mesto, ki nima časa za oddih, ki je še bolj napolnjeno z gradbenimi ruševinami ko Moskva in trpi valed pomanjkanja stanovanj še bolj ko boljše-viška prestolnica. Danes zahteva to mesto nekaj skoro nemogočega, jutri pa to nemogoče že štirikrat prekosi.

Celo zgodaj zjutraj, pred svitom, ko sem se nahajala na potu proti novemu ogromnemu hotelu Dinamo, sem lahko opazila velikansko spremembo tega mesta od časa mojega zadnjega obiska pred poldrugim letom. Železniška postaja je še vedno lista mala, neznatna postaja, stalno prenapolnjena, je še vedno ono neznatno poslopje, ki je služilo kot postaja veliki vasi s 20,000 prebivalci; je to postaja iz predrevolucionarne dobe, ko se mesto ni imelo bodočnosti. Bill Shatoff, ameriški inženir, ki je zgradil železniško progjo, ki veže Sibirsko s Turkestanom, je nedavno tega začuden stal pred tem neznatnim poslopjem in gradi sedaj poleg njega grandiozno palačo, ki bo predstavljala tretjo največjo železniško postajo v U. S. S. R. Toda na potu do hotela sem videla v prvem jutranjem svitu v daljavi obrise novih modernih delavskih stanovanjskih palač, kulturno palačo javnih nameščenec in druge silne zgradbe.

Hotelsko poslopje, katerega so še lanske leto obdudovali zaradi posebne lepote v arhitekturi, zavzema sedaj še drugo mesto; prekoslji je novi hotel Dinamo s petimi obširnimi nadstropji, ki vsebujejo krasno zasnovane sobe, dvorane in pro-

stora. Novo-sibirsko prebivalstvo je nekako nestrpno, ker se mesto naziva običajno že povsod "Sibirski Chicago", toda to ime bo mestu ostalo še za dolga leta. Nasprotstva v mestu so neizbrisljiva — nepregledne vrste lesenih koč, ki so zgrajene brez reda ali lepote, med katerimi so mesta leta 1937 že najmanj dvigajo stavbe iz jekla in ce-